

CSEPŰRÁGÓK 2020 –

Határtalanul! pályázati program a Fejér Holló Diákszínpad & egyéb énekesmadarak (fészekalj) számára

Amikor 2019-ben e sorok írója nekiugrott, hogy diákszínjátszói számára egy határokon átívelő kulturális programot hozzon létre, melynek kapcsán sok-sok erdélyi fiatallal ismerkednek össze, nem sejtette, hogy milyen nehézségeket okoz majd hamarosan egy világvjárvány és az ezzel járó lezárások, korlátozások. De ezek ellenére olyan sikeres programot tudhatunk magunk mögött, amely miatt elégedetten mondhatjuk: köszönjük, megérte!

De lássuk csak pontról pontra. Hosszú lesz!

ELSŐ SZAKASZ

1.1. Az esemény beharangozója 2019-ben a pályázat megnyerése után

Ez egy gimnáziumok közötti együttműködésen alapuló partnerkapcsolat. Első üteme egy erdélyi kirándulás október 22-28. között, melynek során számos művelődéstörténeti, irodalmi emlékhelyet felkeresünk, és ellátogatunk a partneriskolába, a székelykeresztúri Orbán Balázs Gimnáziumba. A második ütemben a székely gyerekeket fogadjuk (2020. június 1-7., akkor ők készülnek műsorral, amit nálunk adnak elő, valamint együtt utazunk Budapestre, Gárdonyiba). A programnak vannak kötelezően vállalt részei (érintett útvonal, bizonyos múzeumok, intézmények, a vállalt székelykeresztúri előadás), és fakultatívak (ami még belefér, ilyen például a kolozsvári Ref. Kollégiummal való kapcsolatfelvétel, az ottani előadásunk).

Ez egy „művészkirándulás” Erdélybe, hangszerekkel, sok zenével, verssel, (szín)játékkal. A résztvevők aktívak! Nem egy idegenvezető – sok érdektelen utas felállásban indulunk, hanem mindenkit be fogok vonni, felkészülten megyünk. Ennek érdekében lesznek színpadi/zenés próbáink, verseket tanulunk, irodalmi/történelmi/zenei/földrajzi előismeretekkel felvértezve megyünk. Lesz még megbeszélés, felkészítő óra is az indulás előtt.

A buszos utazást, szállást, a félpanziós étkezést, a belépőket és programokat a Határtalanul! 2019 állami pályázaton megnyert összegből finanszírozzuk. Az ezen felüli szükségleteket mindenki maga fedezi. Az út során ásványvíz fogyasztását javaslom. Itthonról mindenki annyi váltott pénzt hozzon, amennyi a külön igényeire neki elég. (A saját igényeidet ne tőlem kérdezd, légy szíves...)Az ottani árak a hazaiakkal megegyezőek. Az első pénzváltási lehetőség Székelyföldön (harmadik napon?) lesz, ezért itthonról mindenki hozzon lejt magával. A nagyobb üzletekben lehet kártyával is fizetni. Forintot is lehet hozni, legfeljebb hazaviszük. ☺

Egy alap utasbiztosítást mindenkire kötök, aki ezen felül szeretne, magának kell megkötnie. Célszerű kiváltani a TB-nél a sürgősségi ellátásra ingyen jogosító és ingyenesen kiváltható EU-s egészségbiztosítási kártyát.

Erdélyi útvonal és program dióhéjban

1. nap
Székesfehérvár - Nagyszalonta (Arany-múzeum) – Nagyvárad (belvárosi séta) – Kalotaszentkirály (szállás)
2. nap
Kalotaszentkirály - Méra (kalotaszegi tájház)– Kolozsvár (belváros) – Torda (sóbánya) – Segesvár – Székelyudvarhely (szállás)
3. nap

Székelyudvarhely – Bögöz (műemléktemplom) – Nagyalambfalva (Kányádi Sándor sírja) - Fehéregyháza (Petőfi-múzeum) - Székelykeresztúr (vendégségben a partneriskolánál: Orbán Balázs Gimnázium, Petőfi-emlékhelyek) – Székelyudvarhely (szállás)

4. nap
Székelyudvarhely – Székelykeresztúr (előadás a helyi művelődési házban)– Székelyudvarhely
5. nap
Sóvidék. Székelyudvarhely - Szováta (túra) – Parajd – Korond – Szeltersz – Székelyudvarhely
6. nap
Székelyudvarhely– Segesvár – Berethalom (szászvidék) - Kolozsvár (este előadás a Református Kollégiumban)
7. nap
Kolozsvár – Székesfehérvár

Amit máris tudnod/tudnom kell:

- milyen úti okmánnyal jössz, az mikor jár le (!!!), mi a száma,
- van-e olyan betegséged, ami megnehezíti az utat,
- van-e eltérő táplálkozási igényed, milyen,
- el tudod-e hozni a hangszeredet, és hogy milyen hangszer az,
- milyen területen veheti „hasznodat” a csapat.

Ezek és sok minden más megbeszéléseink tárgyát képezi még a közeljövőben. Nagyon örülök neked!

Jó készülődést,

Noémi néni

Tisztelt Szülő!

Kérem, aláírásával erősítse meg, ha gyermekének engedélyezi a Határtalanul! pályázat Csepűrágók 2020 című partnerprogramjában való részvételt. Kísérő tanárok: Radics Éva, Ferenczy Sándor, szervező Ferenczy Noémi.

A rövid tájékoztató a program első üteméről szól. **FONTOS**, hogy gyermekének legyen az adott időszakban érvényes személyi igazolványa. Kérem, győződjenek meg erről idejében.

Elérhetőségeim: fenomi70@gmail.com, 06305904633, messengeren elérhető vagyok.

2019. szeptember 2.

Tisztelettel: Ferenczy Noémi

1.2 Az utazás előkészítése

Könnyű leírni, hogy ez egy irodalmi-zenés kirándulás lesz, de ahhoz, hogy ez meg is valósuljon, többször össze kellett ülnünk megbeszélni, hogy hova megyünk, mit fogunk látni, hol mit fogunk előadni, és miért éppen azt. Számbavettük, hogy hány hangszeresünk van, hányan hajlandóak megtanulni olyan verseket, amelyek bizonyos helyekhez kötődnek (Bánffyhunad – hősi emlékmű, Kalotaszentkirály Ady-emlékhely, Kányádi Sándor vagy Tamási Áron sírja, hosszú lenne felsorolni).

Erdély történelmével, földrajzával, népdalaival, sőt építészetével és faunájával is foglalkoztunk. Ennek egy része már a buszos utazáson történt a fiatalok hathatós közreműködésével.

De íme a tematikus programunk. Büszkén mondhatom, hogy jócskán túlteljesítettük ezt is. Igaz, ehhez a kezdeti tervhez képest egészen más sorrendben. Két előadást is beiktattunk, a Fejér Holló Diákszínpad Dürrenmatt Az öreg hölgy látogatása című groteszk drámáját adta elő Van az a pénz? címmel Székelykeresztúron és Kolozsváron a Bethlen Kollégiumban.

Tematikus program: Irodalmi és színháztörténeti barangolás Erdélyben

1. nap

Erdély felé első állomásunk Nagyszalonta. Híres szülőttének, Arany Jánosnak emléket állító múzeumba, a híres Csonkatoronyba látogatunk. Itt megtekintjük az Arany-relikviákat. A csoportunk egy iskolai színjátszócsoporthoz, amely versekkel, jelenetekkel, dalokkal készül erre a körútra. Nagyszalontán felelevenítjük a 11. évfolyamon tanult Arany-memoriterekét. Utunk innen Nagyváradra vezet, ahol a szintén 11. évfolyamon tanult Holnap irodalmi társulás alapítójának szobránál kezdjük rövid ismerkedésünket a várossal. Ady Endre, Juhász Gyula-verseket idézünk (irodalom, 11. évf.), majd ellátogatunk a Szigligeti Edéről elnevezett színházba. A nagyváradi Szigligeti Színház a régió legnagyobb magyar kulturális intézménye. A színház szoros kapcsolatokat ápol a székesfehérvári Vörösmarty Színházzal. A színháznak otthont adó épület a bécsi Fellner és Helmer cég tervei alapján készült, s a város emblematikus épületei közé tartozik. Meghatározó eleme lett a 20. század legelején kialakult, szabálytalan kontúrú, festői Bémer térnek, mely mai képét a földszintes házak lebontása után sorra épített eklektikus és szecessziós paloták befejezésével nyerte el. Szigligeti Ede neve a csoportot alkotó fiatalok számára a Liliomfi miatt ismerős, a kísérő tanárral együtt tekintették meg ezt a darabot a Nemzeti Színházban a beregszászi társulat előadásában. A színházat belülről is megtekintjük, tanári előadás eleveníti fel a reformkori színjátszás történetét (irodalom, 10. évf.).

A második pihenő után utunk a Kalotaszentkirályra vezet. Az úton kalotaszegi népdalokat énekelünk (Körösfői Riszeg alatt, Édesanyám rózsafája, Gyolcs az ingem, aranyrojt az alja, stb., ének-zene 7. évf.) A falu legmagasabb pontján áll Kalotaszentkirály-Zentelke erődített, négy fiatornyos, kazettás mennyezetű jellegzetes kalotaszegi református temploma. A templom kazettás mennyezete 1848-ban leégett, a jelenlegit 1994-ben készítették. A 220 kazettát kalotaszegi motívumokkal díszítve festették. Ezt megtekintjük, majd elfoglaljuk szállásunkat, vacsorázunk. Az estét szerepjátékokkal töltjük, amelyeken keresztül az első nap élményeit, az új fogalmakat, neveket ismétéljük, sajátítjuk el. Felelevenítjük a mezőszéki nyelvjárásról tanultakat (magy. ny. 11.évf.).

2. nap

Kolozsvárt mi az irodalom és a színháztörténet felől közelítjük meg. Kalotaszentkirályról indulva dalokon és meséken keresztül kezdjük az ismerkedést (Kolozsváros olyan város, Szép város Kolozsvár, Mátyás király és a kolozsvári bíró – ének, irodalom 5-8- évf.). A városba megérkezve sétánkat a szőke Szamosnál, a Kolozsvári Állami Magyar Színháznál kezdjük. Az 1792-ben alapított magyar színház társulata a legrégebbi hivatásos magyar színtársulat. A színház legjelentősebb eseményeihez olyan színházi szakemberek, igazgatók és rendezők neve fűződik, akiknek nemcsak a hazai, magyar nyelvű, de a nemzetközi színházi életben is meghatározó szerepük volt, mint pl. Harag György, Európa-szerte elismert rendező (1973-1985). 1990-től a Kolozsvári Állami Magyar Színház igazgatója az Európa-szerte elismert Tompa Gábor rendező. A jelenlegi épület 1909-1910-ben épült, az első előadást 1910 július 18-án tartották, azonban a színháztörténet Kolozsváron ennél sokkal nagyobb múltra tekint vissza. 1792. november 11-én az első „erdélyi magyar nemes” színtársulat még a Rhédey-palota báltermében mutatta be a *Köleséri vagy a titkos ellenkezés* című színdarabot, de a város 1821-től már kőszínházzal is rendelkezett. A Rhédey palotát és a hajdani magyar színházat is megtekintjük, majd ellátogatunk a Farkas utcába, ahol hajdan az a színházépület állt, melynek avatási pályázatára Katona József *Bánk bánját* írta. A helyszínen a Bánk bán egy részletét olvassuk fel (irodalom 10. évf.). Eredetileg ez volt a teljes magyar nyelvterület első kőszínháza, mely az 1930-as évek elejéig a mai Kogălniceanu utcai Egyetemiek Háza helyén állott, a színtársulat azonban már 1906-ban az új Hunyadi – később Ștefan cel Mare – téri Nemzeti Színház-épületbe költözött, ahonnan 1919 után került a sétatéri Színkör épületébe. Belvárosi sétánkból nem maradhatnak ki Mátyás királyunk szülőháza, Heltai Gáspár-nyomda, a Fötér, Petőfi Sándor emléktáblája a Biasini szálló falán, felidézzük Krúdy Gyula *Éjjel a Biasiniban* c. novelláját (irodalom, 11. évf.). Majd pedig séta következik a Házsongárdi temetőben. Itt Dsida Jenő, Szilágyi Domokos, Hervay Gizella és Kós Károly sírját keressük fel. A sírhelyeken méltó megemlékezésékként verseket mondunk, prózarészleteket olvasunk fel, mécseszt gyújtunk, elhelyezzük a megemlékezés koszorúit.

Utunk innen a Tordai sóbarlangba vezet, ahol az erdélyi só útjába nyerünk élvezetes betekintést. A buszúton felolvasást tartunk Méhes György erdélyi író Szikra Ferkó című meseregényéből (*A Sótündér*). Innen Székelyudvarhelyi szállásunkra utazunk, ahol a vendéglátó iskola néhány képviselője fogad minket. Rövid ismerkedés után vacsora, majd lefekvés.

3. nap

Mai programunk Székelykeresztúron, a fogadó Orbán Balázs Gimnáziumban zajlik. Itt kölcsönösen bemutatkoznak egymásnak az iskolák, a fogadó intézmény tanulói kiselőadást tartanak a székelyföldi színjátszásról. Ezt követően

dramajátékok, ismerkedési és szerepjátékok következnek (dráma és tánc 5-8., 11-12. évf.). Majd a székesfehérváriak színjátszó csapata a vendéglátókkal kiegészülve felkészül az előadásra. A zömében versekből és jelenetekből álló zenés előadást (irodalom 10-12. évf.) a délután folyamán adja elő. A szerzők zömében erdélyi írók, költők, klasszikusok és kortársak egyaránt (Tamási Áron, Áprily Lajos, Szilágyi Domokos, Dsida Jenő, Karácsony Benő, Szigligeti Ede, Ady Endre, Sütő András, Kányádi Sándor, Markó Béla). Az előadást közös teázás, sütőzés követi, majd egy irodalmi kvízműsor és közös éneklés zárja.

Visszabuszozunk székelyudvarhelyi szállásunkra, ahol a vacsorát követően nyugovóra térünk.

4. nap

Ezt a napot Székelykeresztúr és környéke megismerésével kezdjük. Útban Székelyudvarhelyről Székelykeresztúrra megállunk Bögzőn. Területe ősidők óta lakott, Vizlok nevű dűlőjében bronzkori és 4. századi településnyomokra bukkantak. 13. századi eredetű templomában a Szent László legenda faliképei láthatók. A templomban 16. század közepéről származó (6 jelből álló rovásírásos freskófelirat található. Ennek kapcsán felelevenítjük a Szent László legendát (irodalom 9. évf.), valamint annak Arany János által feldolgozott változatát (11. évf., Toldi estéje), megtekintjük az Árpád-kori templomot.

Tovább utazva Nagycsalambfalvát ejtjük útba. Református temploma 13. századi eredetű. Erődített kerítőfal övezi. Freskóit 1970-ben bontották ki. Református templom a falu közepén a templomdombon épült átmeneti stílusban a 13-14. században, a 15. században gótikus stílusban építették át. A templom 1970. évi állagmegóvó munkálatai során feltárt művészeti értékei: a szentély ülőfülkéje, a sekrestyeajtó kerete, a korabeli bolthálózat rajza és a középkori freskók (triptichon – az első Árpád-házi Szent Erzsébetet ábrázolja). A falu temetőjében felkeressük Kányádi Sándor, a falu híres szülöttje sírhantját (irodalom 12. évf.), lerójuk tiszteletünket.

Utunk Székelykeresztúrra vezet, ahol ismét találkozunk a vendéglátókkal.

A székelyudvarhelyi fiatalok előadásában hallgatjuk meg a városon végigsétálva mindazokat a tudnivalókat, melyek Petőfi Sándort a városhoz kötötték, a helyi legendákat és történelmi tényeket egyaránt. Ellátogatunk a Petőfi-kúriára, valamint megtekintjük a helyi Molnár István Múzeumot. Az alapítója nevét viselő múzeum ma megkerülhetetlen érték Székelykeresztúron, mint ahogy a Petőfi-kultusz is. Keresztúr múltjától valóban elidegeníthetetlen a nagy költő, hiszen itt töltötte az utolsó dokumentált éjszakát a fehéregyházi ütközet előtt.

Este visszautazunk székelyudvarhelyi szállásunkra, itt vacsorázunk.

5. nap

Székelyudvarhely és a Sóvidék meglátogatása. A reggeli után Szovátaig buszozunk a Sóvidéken. Az út során székelyföld legendáriumból idézzük fel a tájhoz kötődő történeteket. Szovátaán sétát teszünk a Medve-tó partján, majd visszafelé jövet Korondon állunk meg. Korond népművészeti értékeibe egy helyi fazekasműhelyben nyerünk bepillantást.

A következő, immár irodalmi megállóhelyünk Tamási Áron farkaslaki szülőháza és síremléke. Ez utóbbinál idézzük Kányádi Sándor T.Á. sírhalmára című versét, és koszorút helyezünk el. Szejkefürdő, Orbán Balázs síremléke és a Szejke borvízkút meglátogatása után délutáni séta következik Székelyudvarhelyen tanári vezetéssel. Ekkor búcsúzunk el vendéglátóinktól.

Az élménydús napot stílusosan a Székelyudvarhelyi Tomcsa Sándor Színházban zárjuk, ahol lehetőség szerint egy színdarabot is megnézünk együtt.

6. nap

Búcsú a Székelyföldről. A reggeli után Fehéregyházára, a Petőfi-múzeumba látogatunk, ahol helyi idegenvezető előadásában hallhatunk Petőfi utolsó napjairól (irodalom 10. évf.). A Nemzeti dalt elszavalva, a Himnusz elénekelve búcsúzunk a helytől.

A jellegzetes Szászfölddel való ismerkedésünk első állomása Segesvár, amelynek jellegzetes épületeit egy körsétán ismerjük meg. Természetesen felkeressük Petőfi szobrát az óvárosban, valamint felolvassuk a Hammelni legendát, mely az erdélyi szászok eredetmondája, és a szász eredetű Heltai Gáspár fabuláit.

Innen tovább utazva egy jellegzetes szász erődtemplomot, Berethalom templomát látogatjuk meg. Este szállásunk Andrásházán lesz.

6. nap

Reggeli után Mérára látogatunk. A falu a Nadas és a Pataka torkolatánál fekvő Kolozs megyei község, mely közigazgatásilag Katolászeghez tartozik. Kolozsvár csupán 14 km-re található innen. A mai Kalotászeg utolsó faluja. Első református templomát a XIII. században építették. Tájházában néphagyomány-őrző tevékenységek kerülnek megrendezésre, éves szinten több alkalommal. Tejcsarnoka Kós Károly tervei alapján készült.

A falu őrzi még izes nyelvét és gyönyörű népviseletét. Egy helyi népművelő, Kelemen Anna segítségével ismerkedünk meg a helyi viselettel. Ezt követően buszra szállunk, hazaindulunk. Az úton összegezzük a tapasztaltakat, énekelünk. A program kiértékelésére később, iskolai foglalkozáson kerül sor.

A leíró részek forrása a Wikipédia.

Eljött tehát az első, a külhoni kirándulás megvalósításának ideje.

1.3 Az első út: Székesfehérvárról Erdélybe (Gulyás Martin beszámolója az iskolaújságban)

Az indulásra október 22-én reggel 7 órakor került sor. A határt átszelve Nagyszalontán álltunk meg először, és megtekintettük a Csonka-tornyot éppen Arany János halálának évfordulóján.

Ezután a nagyváradai római katolikus székesegyházba látogattunk el, Szent Lászlóra emlékezve énekeltünk és mondtunk verset. Útközben megálltunk a Királyhágón és Bánffyhunyadon, ahol elszavaltuk Petőfi Sándor itt írt A magyar hadsereg című művét. Kalotaszentkirályi szállásunkon finom vacsorával vártak minket, és az este remek hangulatban telt, ugyanis táncházat tartottunk, amely megkoronázta a napunkat.

Reggel a „zenés” és „lány” ébresztésről a naposok gondoskodtak nekünk egész héten. Reggeli után – nemzeti ünnepünk, október 23-a tiszteletére – elénekeltük a Himnuszt trombita- és hegedűkísérettel, majd folytattuk utunkat Kalotaszegen. Mérán ellátogattunk egy bivalymúzeumba és egy tájházba továbbá testközelből megismerkedtünk a népviselettel és régi szokásokkal. Miután a körösfői református templomot is útba ejtettük, Torda felé vettük a irányt. A Tordai sóbányában kalauzoltak minket, és meséltek a hely történetéről. Leérve, a bánya mélyében még biliárdozni és minigolfozni is jutott időnk. Nap végére elértünk Székelyudvarhelyre, ahol megismerkedtünk a további napokra szállást adó panziókkal.

A harmadik napunkat Bögöz református templomában kezdtük, ahol középkori falfreskókat látva hallgattuk meg Szent László történetét. Ezután egy lengőhídon próbáltuk ki a bátorságunkat. Nagyalambfalván Kányádi Sándor szülőházát tekintettük meg, sírjánál fejeztük ki tiszteletünket verseket szavalva és a Himnuszt énekelve. Fehéregyházán pedig Petőfi Sándorról emlékeztünk meg. A város azért fontos, hiszen itt látták utoljára a költőt a végzetes napon. Ezen a napon találkoztunk először az erdélyi diákokkal az Orbán Balázs Gimnáziumban Székelykeresztúron, ahol igazán vendégszeretően vártak minket, a székely színjátszásról szóló előadással, ismerkedő játékokkal, harapnivalóval. Elköszönésképpen együtt énekeltünk. Az összeismerkedés után utunk a szállásra vezetett vissza, ahol lepihenhettünk a hosszú nap után, és felkészültünk a másnapi előadásra.

Péntek délelőtt Segesvár utcáit jártuk, énekeltünk a templomban, majd folytattuk a városnézést. Ezután a székelyderzsi műemléktemplom következett, amely az UNESCO-világörökség része. Ezen a napon került sor a Csepűrágók első előadására, amire a délután folyamán egy gyorsított próbával készültünk fel, és lelkiükben is erősítettük egymást. A fellépés a Székelykeresztúri Művelődési Ház színháztermében volt, a teremben az előadást megtekintő diákok és tanárok foglaltak helyet. Az műsor remekül sikerült mind a színjátszók, mind a kórustagok szempontjából, és zárásként együtt énekeltük el a Száz út című dalt. Ezután további baráti beszélgetések folytak és baráti kapcsolatok szövődtek, és ekkor ígérték meg az erdélyi diákok, hogy mindenképpen szeretnének majd minket is egy szintén remek előadásban részesíteni 2020 júniusában.

Reggeli után Korondra utaztunk, ahol egy érdekes előadásban lehetett részünk a taplászatról, helyi kerámiát vásárolgattunk. Ezután a Parajdi-sóháton kirándultunk, bejárva a tanösvényt, miközben egy igazi törzssé váltunk, gyógyiszipos jelzésekkel fejezve ki hovatartozásunkat. A túra alatt gyönyörű tájakat csodálhattunk meg a Sóhátról. Farkaslakán a Tamási-ház következett, továbbá Tamási Áron sírjánál egy Kányádi-verssel emlékeztünk meg, mécseseket helyeztünk el és az otthonról hozott koszorút. Ezen a szombati napon még ellátogattunk Orbán Balázs sírjához is, itt emlékeztünk meg róla, persze verssel és énekkel. A

nap zárásaként Székelyudvarhelyen pár óra szabad városnézés után az ottani magyar nyelvű szentmisén vettünk részt. Ez a nap volt az utolsó éjszaka eddigi szállásunkon, így elköszöntünk vendéglátóinktól, szerenáddal köszönve meg a kedves és bőséges vendéglátást.

Reggel indultunk a következő úticélunkhoz, Kolozsvárra. Ellátogattunk a Bolyai Egyetemre, azután pedig sétáltunk a Házsongárdi temetőben, ahol többek között megemlékeztünk Dsida Jenő sírjánál, és elszavaltuk A sötétség verse és az Elárul, mert világít című műveit. Továbbá megtaláltuk Kallós Zoltán sírját (igaz, kicsit hosszabb keresés után), majd Reményik Sándorét is. A délután folyamán Kolozsvár belvárosában gyönyörködtünk, már kisebb nagyobb csoportokban járva a város utcáit. Az este folyamán pedig részt vettünk a Református Kollégium istentiszteletén a Farkas utcai templomban, és utána előadtuk utazásunk során második alkalommal is a műsorunkat a Kollégiumban, amelyet egy remek közönség értékel. Egy diákszállóban töltöttük az éjszakát, este visszaemlékeztünk az elmúlt hétre, hiszen ez volt az utolsó közös éjszakánk a kiránduláson.

Elérkezett az utolsó nap is. Reggel már nehezebben ment a felkelés, mint a többi napon. Talán a tudat miatt, hogy lassan a végéhez közeleg az utazásunk, talán csak elfáradtunk. Hazafelé Kolozsvárt elhagyva Nagyvárad felé vettük az irányt, ahol a belvárosi részeket tekintettük meg többek között a Barátok templomát, a színházat, illetve az Ady Gimnáziumba is betértünk. A hazaúton már halkabbak voltak az énekek, csendesebbek voltak a beszélgetések, egy hosszú hét állt mögöttünk, tele emlékekkel.

Nagyvárad csavargásaink

A Farkas utcai református templomban istentiszteleten (utolsó esténk Erdélyben)

Előadás a kolozsvári Református Kollégium dísztermében. Még csak próbálunk.

A Házsongárdban a mécsesek, koszorúk, versmondás, hegedűszó volt velünk

Székelyudvarhelyen katolikus szentmisén voltunk vasárnap.

Ki ne ismerné Orbán Balázs síremlékét? Azért ott énekelni a himnuszainkat, elmondani Áprily Lajos Tetőn című versét nem mindennapi élmény.

Major Beni épp az erdélyi madarakról tart felejthetetlen beszámolót a buszon

Himnusz és versmondás Tamás Áron sírjánál Farkaslakán.

Koszorúztunk itt is...

Tamási Áron szülőházában

Parajdon végigjártuk a Sószorost is!

Székelykeresztúron a közös fellépésre készülve. Versek, dalok és egy Dürrenmatt-darab...

Csepűrágók, amint épp a kellékeket, díszletet cipelik vidáman.

Segesváron a templomban három nyelven kértünk idegenvezetést, meg is kaptuk: magyarul, románul, szászul.

Bögözön az Árpád-kori templomban.

Székelyudvarhelyen a szállásunk nagyszerű volt! A szobák, az ellátás száz százalékos. Ilyen tömegnyomorra csak azért adtuk a fejünket, mert a színészpallanták szöveget mondanak össze...Kicsit kómásan már...

A székelykeresztúri Orbán Balázs Gimnáziumban hatalmas szeretettel és terített asztallal fogadtak minket, valahányszor találkoztunk-

Petőfi körteffájánál is szavaltunk, énekeltünk...

A helytörténeti múzeumot és minden egyéb helyi látványosságot felkerestünk. Itt NEM mondtunk

verset 😊)))

Meleg szívű fogadó tanáraink egyike: Király Emőke

Versmondás, ének, Fehéregyháza

Sok megrendítő pillanat közül az egyik legmélyebb: Kányádi Sándor kertje végében a költő sírjánál. Farkas Esztert hallgatják, aki a Fától fáig című verset mondja.

Itt pedig Kányádi Dal a vörös villamosról című versét énekeljük. Utána koszorúztunk.

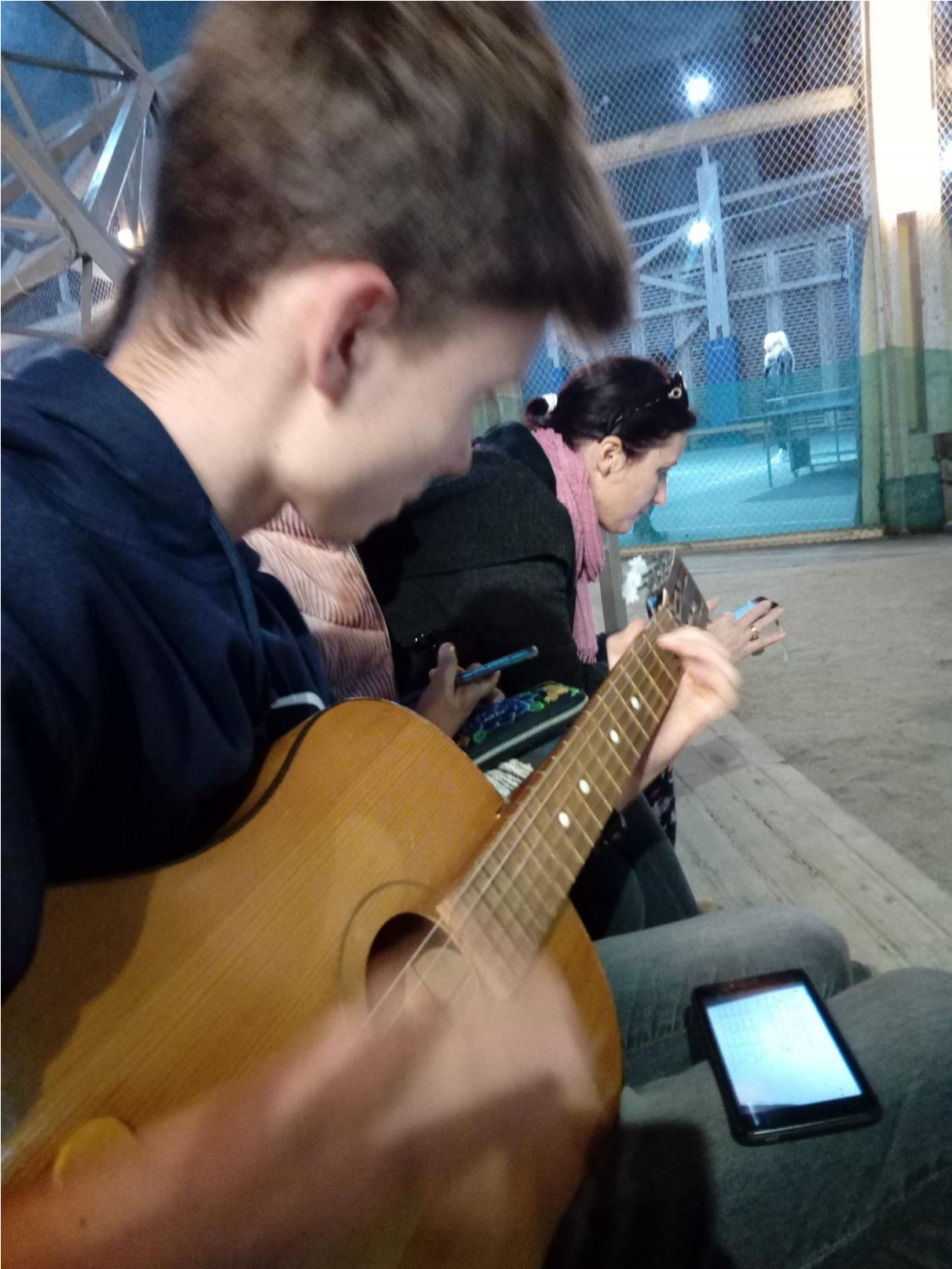

A tordai sóbányának remek az akusztikája! Énektérmenek készült!

Mérai autentikus-

Mérán bivalymúzeum is van, azt sem hagytuk ki!

Körösői Riszeg alatt... Cifra Kalotaszeg szívében

Október 23-án ünnepléssel kezdtünk Kalotaszentkirályon. Itt még csak álmosan igazodunk.

Ha már Kalotaszegen jártunk, táncházat tartottunk. Igaz, csak két néptáncosunk volt, de az épp elég. A többiek lelkes tanulók.

Nagyváradon a Szent László székesegyház tetőtéri múzeumában. Egy csepp erdélyi egyháztörténet.

Szalonta, Csonka-torony. Épp Arany János halálának évfordulóján jártunk itt.

Csonka torony nyúlik a felhőbe,
Rajta pihen a nap lemenőbe':
Rá-ráveti visszánéző fényét,
Mintha látnám ősapáim vérét.

Csodás fiatalok, csodás élmények!

És most következzenek néhány vers az elhangzottak közül:

Juhász Gyula: Trianon

Nem kell beszélni róla sohasem,
De mindig, mindig gondoljunk reá.

Mert nem lehet feledni, nem, soha,
Amíg magyar lesz és emlékezet,
Jog és igazság, becsület, remény,
Hogy volt nekünk egy országunk e földön,
Melyet magyar erő szerzett vitézül,
S magyar szív és ész tartott meg bizony.
Egy ezer évnek vére, könnye és
Verejtékes munkája adta meg
Szent jussunkat e drága hagyatékhoz.

És nem lehet feledni, nem, soha,
Hogy a mienk volt a kedves Pozsony,
Hol királyokat koronáztak egykor,

S a legnagyobb magyar hirdette hévvel,
Nem volt, de lesz még egyszer Magyarország!
És nem lehet feledni, nem, soha,

Hogy a mienk volt legszebb koszorúja Európának, a
Kárpátok éke,
És mienk volt a legszebb kék szalag,
Az Adriának gyöngyös pártadísze!
És nem lehet feledni, nem, soha,
Hogy a mienk volt Nagybánya, ahol
Ferenczy festett, mestereknek álma
Napfényes műveken föltündökölt,
S egész világra árasztott derűt.
És nem lehet feledni, nem soha,
Hogy Váradon egy Ady énekelt,
És holnapot hirdettek magyarok.
És nem lehet feledni, nem, soha

A bölcsőket és sírokat nekünk,
Magyar bölcsőket, magyar sírokat,
Dicsőség és gyász örök fészkeit.
Mert ki feledné, hogy Verecke útján
Jött e hazába a honfoglaló nép,
És ki feledné, hogy erdélyi síkon
Túnt a dicsőség nem múló egébe
Az ifjú és szabad Petőfi Sándor!
Ő egymaga a diadalmos élet,
Út és igazság csillaga nekünk,
Ha Őt fogod követni gyászban, árnyban,
Balsorsban és kétségben, ó, magyar,
A pokol kapuin is győzni fogsz,
S a földön föltalálsz már a mennyet!
S tudnád feledni a szelíd Szalontát, hol
Arany Jánost ringatá a dajka
Mernéd feledni a kincses Kolozsvárt,
Hol Corvin Mátyást ringatá a bölcső,
Bírnád feledni Kassa szent halottját
S lehet feledni az aradi Őskert
Tizenhárom magasztos álmodóját,
Kik mind, mind várnak egy föltámadásra

Trianon gyászos napján, magyarok,
Testvéreim, ti szerencsétlen, átkos,
Rossz csillagok alatt virrasztva járók,
Ó, nézzetek egymás szemébe nyíltan
S őszintén, s a nagy, nagy sír fölött
Ma fogjatok kezet, s esküdjetek
Némán, csupán a szív veréseivel
S a jövődő hitével egy nagy esküt,
Mely az örök életre kötelez,
A munkát és a küzdést hirdeti,
És elvisz a boldog föltámadásra.

Nem kell beszélni róla sohasem
De mindig, mindig gondoljunk reá!

AZ ERDÉLYI HADSEREG

Mi ne győznénk? hisz Bem a vezérünk,
A szabadság régi bajnoka!
Bosszuálló fénnel jár előttünk
Osztrólenka véres csillaga.

Ott megy ő, az ősz vezér; szakállá
Mint egy fehér zászló lengedez;
A kivívott diadal utáni
Békeségnek a jelképe ez.

Ott megy ő, a vén vezér, utána
A hazának ifjusága mi,
Igy kísérik a vén zivatart a
Tengerek szilaj hullámai.

Két nemzet van egyesülve bennünk,
S mily két nemzet! a lengyel s magyar!
Van-e sors, amely hatalmasabb, mint
E két nemzet, ha egy célt akar?

Egy a célunk: a közös bilincset
Összetörni, melyet hordozánk,
S összetörjük, esküszünk piros mély
Sebeidre, megcsufolt hazánk!

Küldd elénk, te koronás haramja,
Légióként bérszolgádat,
Hogy számodra innen a pokolba
Holttestökből építsünk hidat.

Mi ne győznénk? hisz Bem a vezérünk,
A szabadság régi bajnoka!
Bosszuálló fénnel jár előttünk
Osztrólenka véres csillaga!

Bánfihunyad, 1849. március 26 - 27.

KI GONDOLNÁ, KI MONDANÁ...

Ki gondolná, ki mondaná,
Hogy e hely csatatér?
Hogy néhány rövid hét előtt
Itt folyt el annyi vér?

Itt harcolánk, itt vett körül
Az ellenség hada,
Elől halál, hátul halál,
Ez rémes nap vala!

Akkor, miként a férfigond,
Mogorva volt az ég,
Most, mint a kis gyermek szeme,
Szelíd és tiszta kék.

Akkor, mint aggastyán feje,
Hófehér volt a föld,
Mostan miként az ifjunak
Reménye, olyan zöld.

A légben akkor itt zugó
Golyók röptültek el,
A légben most fejem fölött
Pacsírta énekel.

Láttunk itt akkor a síkon
Véres halottakat.
S hol a holtak feküdtenek,
Most ott virág fakad.

Ki gondolná, ki mondaná,
Hogy e hely csatatér?
Hogy néhány rövid hét előtt
Itt folyt el annyi vér?

Szászsebes, 1849. április 3 - 12.

EGY GONDOLAT BÁNT ENGEMET...

Egy gondolat bánnt engemet:
Ágyban, párnák közt halni meg!
Lassan hervadni el, mint a virág,
Amelyen titkos féreg foga rág;
Elfogyni lassan, mint a gyertyaszál,
Mely elhagyott, üres szobában áll.
Ne ily halált adj, istenem,
Ne ily halált adj énekem!
Legyek fa, melyen villám fut keresztül,
Vagy melyet szélvész csavar ki tövestül;
Legyek kőszirt, mit a hegyről a völgybe
Eget-földet rázó mennydörgés dönt le... -
Ha majd minden rabszolga-nép
Jármát megunva síkra lép
Pirosló arccal és piros zászlókkal
És a zászlókon eme szent jelszóval:
"Világszabadság!"
S ezt elharsogják,
Elharsogják kelettől nyugatig,
S a zsarnokság velök megütkezik:
Ott essem el én,
A harc mezején,
Ott folyjon az ifjui vér ki szivembül,
S ha ajkam örömteli végszava zendül,
Hadd nyelje el azt az acéli zörejt,
A trombita hangja, az ágyudörejt,
S holttestemen át
Fújó paripák
Száguldjanak a kivívott diadalra,
S ott hagyjanak engemet összetiporva. -
Ott szedjék össze elszórt csontomat,
Ha jön majd a nagy temetési nap,
Hol ünnepélyes, lassu gyász-zenével
És fátyolos zászlók kíséretével
A hősokeket egy közös sírnak adják,
Kik érted haltak, szent világszabadság!

Pest, 1846. december

EURÓPA CSENDES, UJRA CSENDES...

Európa csendes, újra csendes,
Elúgtak forradalmi...
Szégyen reá! lecsendesült és
Szabadságát nem vívta ki.

Magára hagyták, egy magára
A gyáva népek a magyart;
Lánc csörg minden kézen, csupán a
Magyar kezében cseng a kard.

De hát kétségbe kell-e esnünk,
Hát búsuljunk-e e miatt?
Ellenkezőleg, oh hon, inkább
Ez légyen, ami lelket ad.

Emelje ez föl lelkeinket,
Hogy mi vagyunk a lámpafény,
Mely amidőn a többi alszik,
Ég a sötétség éjjelén.

Ha a mi fényünk nem lobogna
A véghetetlen éjen át,
Azt gondolhatnák fönn az égben,
Hogy elenyészett a világ.

Tekints reánk, tekints, szabadság,
Ismerd meg mostan népedet:
Midőn más könnyet sem mer adni,
Mi vérrel áldozunk neked.

Vagy kell-e még több, hogy áldásod
Nem érdemetlen szálljon ránk?
E hűtlen korban mi utósó
Egyetlen híveid valánk!

Debrecen, 1849. január

Kányádi Sándor: Kertünk végében...

kertünk végében dülledő
kövekkel kicsi temető
százlépésnyi vagy annyi sincs
ha jól meglépek annyi sincs

bölcsőm helyétől hajdani
szülőházamtól majdani
síromig ahol őseim
apám nagyapám ükeim
s a kert végében kis patak
várnak vén szilvafák alatt

Áprily Lajos: Tetőn

Kós Károlynak

Ősz nem sodort még annyi árva lombot,
annyi riadt szót: "Minden összeomlott..."

Nappal kószáltam, éjjel nem pihentem,
vasárnap reggel a hegyekre mentem.

Ott lent sötét lombot sodort a katlan.
Itt fenn: a vén hegy állott mozdulatlan.

Időkbe látó meztelen tetején
tisztást vetett a bujdosó verőfény.

Ott lenn: zsibongott még a völgy a láztól.
Itt fenn fehér sajttal kínált a pásztor.

És békecséges szót ejtett a szája,
és békecséget várt az esztenája.

Távol, hol már a hó királya hódít,
az ég lengette örök lobogóit.

Tekintetem szárnyat repesve bontott,
átöleltem a hullám-horizontot.

s tetőit, többet száznál és ezernél-
s titokzatos szót mondtam akkor:
Erdély.

(1923)

A sötétség verse

Ó, virrasztások évszaka!
Vastagon fog a tinta, zordul.
A rozsdalevű éjszaka
már hatkor a kertekre csordul:
Reves fák nyirka folydogál
s te arra gondolsz: mennyi évéd
van hátra még? Jaj meg-megáll
a láb, mert fél, hogy sírba téved.
...Mondd, kissé mártottál-e már
hófehér cukrot barna lébe,
egy feketekávés pohár

keserű, nyirkos éjjelébe?
S figyelted-e: a sűrű lé
mily biztosan, mily sunyi-resten
szivárog, kúszik fölfelé
a kristálytisza kockatestben?
Így szivódik az éjszaka
beléd is, fölfelé eredve,
az éjszaka, a sír szaga
minden rostodba és eredbe,
mígnem egy lucskos, barna esten
az olvadásig itat át,
hogy édesítsd valamely isten
sötét keserű italát.

SZENT LÁSZLÓ

Legenda

Monda Lajos a nagy király:
Eredj szolgám, Laczfi Endre,
Küldj parancsot, mint a villám,
Köss nehéz szablyát övedre:
A tatártól nagy veszélyben
Forog Moldva, ez a véghely:
A tatárra veled menjen
Tízezernyi lófő székely.

Kél Budáról Laczfi Endre,
Veszi útját Nagy-Váradnak;
Kölestermő Kunság földén
Jó csatlósi áthaladnak;
Várad kövecses utcáin
Lovuk acél körme csattog,
Messzefénylik a sok fegyver,

Messzedöng a föld alattok.

Hallja László a templomban
Körösvíznek partja mellett;
Visszatér szemébe a fény,
Kebelébe a lehellet;
Koporsója kőfedelét
Nyomja szinte három század:
Ideje már egy kevésbé
Szellőztetni a szűk házat.

Köti kardját túszejére
S fogja a nagy csatabárdot,
Mellyel egykor napkeleten
A pogánynak annyit ártott;
Félrebillent koronáját
Halántékin igazítja;
- Éjfél tájban lehetett már -
A vasajtót feltaszítja.

És megindul, ki a térre;
És irányát vészi jobbra,
Hol magasan felsötétlik
Ércbűl öntött lovagszobra;
Távolról megérzi a mén,
Tombol, nyerít, úgy köszönti:
Megrázkódik a nagy ércló
S érclovagját földre dönti.

Harci vágytól féke habzik,
Kapál, nyihog, lángot fúvall;
László a nyeregbe zörren
S jelt ad éles sarkantyúval;
Messze a magas talapról,
A kőlábról messze szöktet;
Hegyen-völgyön viszi a ló
A már rég elköltözöttet.

Egy ugrás a Kalvária
És kilenc a Királyhágó;
Hallja körme csattogását
A vad székely és a csángó:
Ám a lovat és lovagját
Élő ember nem láthatja,
Csodálatos! - de csodákat
Szül az Isten akaratja. -

Három teljes álló napig
Vívott a pogánnyal Laczfi;

Nem hiányzott a székely szív,
De kevés a székely harcfi
Míg a tatár - több mint polyva,
Vagy mint a puszták fővénye -
Sivalkodik, nyilat szórja,
Besötétül a nap fénye.

Már a székely alig győzi,
Már veszélyben a nagy zászló,
De fölharsog a kiáltás:
"Uram Isten és Szent László!"
Mint oroszlán, ví a székely,
Megszorítva, nem megtörve...
Most a bércen láthatatlan
Csattog a nagy ércló körme.

"Ide, ide jó vitézek!"
Gyűjti népét Laczfi Endre:
Hát egyszer csak vad futással
Bomlik a pogányság rende;
Nagy tolongásnak miatta
Szinte már a föld is rendül;
Sok megállván mint egy bálvány,
Leragad a félelemtől.

Sokat elüt gyors futtában
A repülő kurta csákány;
Sok ki nem mozdul helyéből
Maga rab lesz, lova zsákmány.
Foglyul esett a vezér is
Atlamos, de gyalázatja
(Nehéz sebben vére elfoly)
Életét meg nem válthatja.

Fel, Budára, Laczfi Endre
Számos hadifoglyot indít;
Annyi préda, annyi zászló
Ritka helyen esik, mint itt.
Rabkötélen a tatárság
Félelemtől még mind reszket.
És vezeklik és ohajtja
Fölvenni a szent keresztet.

Hogy elértek Nagy-Váraddá,
- Vala épen László napja -
Keresztvízre áll a vad faj,
Laczfi lévén keresztapja.
Összegyűl a tenger néző
Hinni a csodába, melyet
Egy elaggott, sírba hajlott

Ősz tatárnak nyelve hirdet:

"Nem a székely, nem is Laczfi,
Kit Isten soká megtartson;
Hanem az a: László! László!
A győzött le minket harcon:
A hívásra ő jelent meg,
Vállal magasb mindeneknél
Sem azelőtt, sem azóta
Nem láttuk azt a seregnél.

Nagy lovon ült a nagy férfi,
Arca rettentő, felséges;
Korona volt a fejében
Sár-aranyból, kővel ékes;
Jobb kezében, mint a villám
Forgolódott csatabárdja:
Nincs halandó, földi gyarló
Féreg, aki azt bevárja.

Mert nem volt az földi ember,
Egy azokból, kik most élnek:
Feje fölött szűz alakja
Látszott ékes nőszemélynek;
Koronája napsugárból,
Oly tündöklő, oly világos! -"
Monda a nép: az Szent-László,
És a Szűz, a Boldogságos.

S az öreg tatár beszédét,
Noha kétség nincs felőle;
Bizonyítá a templomnak
Egy nem szavajátszó öre:
Hogy három nap a sirboltban
Lászlót hiába kereste;
Negyednapra átizzadva
Találatott boldog teste.

(1853 szept. 19)

Reményik Sándor

Legyen még valami!

György Ágnesnek

Oly édes, gazdag volt a nap,
Mint a málna s a méz
S bár régesrégen nyugta jött,
A nyughatatlan kis csapat
Pihenni mégse kész.
Állunk az erdészház előtt,
Kicsit tanácstalan,
Le kellene feküdni már:
Csak ez, mi hátra van.
Csak ez... Ámde szívünk szorul:
Mért ment le ez a nap?
Mikor jön vissza ez a nyár?
Oszlik az így összeszokott
Kicsiny testvér-csapat?
Körös-körül nő a homály,
A fenyves feketül -
Erőltetett a hangulat,
A csend ránknehezül.
S ekkor hirtelen kiszakad,
Hogy messze hallani,
Egy lány szívéből a sikoltás:
"Legyen még valami!"

Tudom, nem így volt, édes lányok,
Vagy mondjuk: nem így ép.
De engem már rég ez kíséretet,
E kísértetibb kép.
Nevettünk akkor jólesőn
A furcsa mondaton,
S hogy nem tudtunk betelni semmikép
A lélekmézzel ama szép napon.
De most, de most, hogy feketül
Minden körös-körül,
S a csend lassan panasztalan
Szívemre nehezül,
S úgy érzem, nincsen hátra más:
Le kell feküdni már,
Elemlámpás fénykört nem ír,
Nem száll jánosbogár: - -
Szeretném, ha szívemből kiszakadna

Egy sikoltás, mit messze hallani:
Irgalmas Isten, napnyugta után is:
Legyen még valami!

1936

Ady Endre: A Kalota partján

Pompás magyarok, templomból jövet
Mentek át a Kalota folyón
S a hidat fényben majdnem fölemelte
Az ölelő juniusi Nap.
Mennyi szín, mennyi szín, mennyi kedves
És tarkaságban annyi nyugalom
És fehér és piros és virító sárga,
Izgató kék és harcos barna szín
S micsoda nyugodt, nagyságos arcok,
Ékes párták, leesni áhitók.
Papi beszéd kemény fejükből csöndben
Száll el s nyári illattal vegyül.
Mily pompás vonulásuk a dombon,
Óh tempós vonulás, állandóság,
Biztosság, nyár, szépség és nyugalom.

S reám nyilaz a nyugtalanság:
Leány-szemek, Sorsom szemei,
Szemek, melyekben rózsás, húsz éves,
Vidám kamasznak látom magam,
Szébb szemek minden volt szemeknél
S bennük végkép megpecsételtetett
Az én örök-bús ifjuságom:
Vonzódás, drága úzetés
Csapongás a végső csapásig
S imádkozva nézni e nagy szemekben
Magamat és mint vagyok bennük.
Csönd, juniusi van a szívemben,
Általvonult templomi népség
Belémköltözött áhitata
S e percben a Kalota partján
Biztosság, nyár, szépség és nyugalom.

JANUS PANNONIUS: BÚCSÚ VÁRADTÓL

Még mély hó települ a téli földre,
Erdőn, mely csak a zöld levélre büszke,
Szürke súly a ködös fagy zúzmarája,
S el kell hagyni a szép Körös vidékét
És sietni Dunánk felé, Urunkhoz.
Hajrá, fogyjon az út, társak, siessünk.
Nem tart vissza folyó, s az ingovány sem,
Mert fagy fogja hideg vizét keményen.
Hol nemrég evezett a föld lakója
S félt, - most hetyke bizalmú, ferge lábbal,
Megdermedt habokat fitymálva, lépked.
Hajrá, fogyjon az út, társak, siessünk.

Nem siklik soha úgy a lenge csónak
Jó sodrásban, erős lapát-csapástól,
Még akkor se, ha fodrozódó Zephyrus
Bíborszínűre festi át a tengert,
Mint ahogy lovaink a szánt repítik.
Hajrá, fogyjon az út, társak, siessünk.

Hőforrás-vizeink, az Isten áldjon,
Itt nem ront levegőt a kénlehelet,
Jó timsó vegyül itt a tiszta vízbe,
Mely gyógyítja szemed, ha fáj s ha gyenge,
És nem sérti az orrodát szagával.
Hajrá, fogyjon az út, társak, siessünk.

Könyvtár, ég veled, itt a búcsúóra,
Híres könyvei drága régieknek,
Már Phoebus Patarát elhagyta s itt él;
Költők isteni pártfogói: Múzsák
Többé nem szeretik Castaliát már.
Hajrá, fogyjon az út, társak, siessünk.

Isten áldjon, aranyba vont királyok,
Kiknek még a gonosz tűzvész sem ártott,
Sem roppanva dűlő fal omladéka,
Míg tűz-láng dühe pusztított a várban,
S szürke pernye repült a kormos égre.
Hajrá, fogyjon az út, társak, siessünk.

S rőt fegyvert viselő lovas királyunk,
Hős, ki bárdot emelsz a jobb kezeden
- Márvány oszlopokon pihenve egykor
Bő nektárt veritékezett tested -
Utunkban, te nemes lovag, segíts meg.
Hajrá, fogyjon az út, társak, siessünk.

ÁPRILY LAJOS fordítás

Kányádi Sándor: T. Á. sírjára

Négy szép holló talpig gyászba
rászállt a két cserefára.

Tövíg égtek a villámok,
ragyog újra a magasság,
leng a fény a lomb közt, mint a
kaszák, mikor fölakasztják.

Ősszel aztán a két vén fa
bronzba önti lenn a hantot;
jönnek majd és megcsodálják,
mint egy ledöndült harangot.

Farkas üvölt, öltözködnek
a hollók majd patyolatba;
csillagot tart ölelőleg
karjaiban a két nagy fa.

Kívánhat-é ember többet:
derékaljnak szülőföldet
s két cserefa tömött árnyát
szemfedőnek.

1.4 Az utószöveg

Amikor összeültünk egy levezető, feldolgozó beszélgetésre (már ki tudja, hányadszor), a fiatalok egyöntetű véleménye az volt, hogy fantasztikusra sikerült ez az utunk. A kapcsolatok és élmények sokaságával tértünk haza, közel jött Erdély azokhoz is, akik addig nem jártak ott. Néhány szösszenet az iskolaújságban megjelentekből:

A legjobb ezekben a kirándulásokban az, hogy olyanokkal ismerkedik meg, illetve kerül szorosabb kapcsolatba az ember, akit lehet, hogy még látásból sem ismer, hiszen nem tudunk mindenkivel szóba elegyedni az iskolában. A színjátszósok, illetve az énekkarosok csoporton belül már ismerték egymást, de ez a kirándulás tökéletes alkalom volt arra, hogy összeismerkedjen a két társaság. Mindenki aktívan részt vett a programokon. Táncoltunk, játszottunk, hallottunk verseket, éneket, sokat nevtünk és annál kevesebbet aludtunk. Rengeteg közös élményt hoztunk haza Erdélyből, sok-sok érzelmes pillanatot éltünk át mindannyian. Ezek azok a kirándulások, amiket sosem felejt el az ember, és amikért a legesleginkább hálás vagyok.

Kerényi Réka, 12. c

Én nagyon hálás vagyok minden csodás pillanatért, azokért az emberekért, akiket a kirándulásnak köszönhetően ismertem meg. Számomra az egész kirándulás EGY hatalmas élmény. Már most tudom, hogy erre még sokáig szeretettel fogok gondolni, és egy meghatározó élmény marad számomra.

Zolnai Réka, 12. c

Számomra az erdélyi utunkban a legjobb a közösség volt. Ezzel a társasággal sosem lehetett unatkozni, valamin mindig tudtunk nevetni. Emellett a programok is zseniálisak voltak, minden medveészleléssel együtt.

Major Benedek, 10.c

Előhang

vannak vidékek gyönyörű
tájak ahol a keserű
számban édessé ízesül
vannak vidékek legbelül
szavak sarjadnak rétjein
gyopárként sziklás bércein
szavak kapaszkodnak szavak
véremmel rokon a patak
szívemben csörgedez csobog
télen hogy védjem befagyok
páncélom alatt cincogat
jeget-pengető hangokat
tavaszok nyarak őszeim
maradékaim s őseim
vannak vidékek viselem
akár a bőrt a testemen
meggyötörten is gyönyörű
tájak ahol a keserű
számban édessé ízesül
vannak vidékek legbelül

1982

Nagyon örülök annak, hogy én is részt vehettem ezen az úton, ahol rengeteg szép új helyet ismerhettem meg, rengeteg érdekes és izgalmas programon vehettem részt. Talán a legemlékezetesebbek közé tartozik a buszon való éneklés, a közös játékok, a sokszínű versek, költemények szavalása... Megismerkedtem sok új emberrel, egy nagyon jófej, befogadó és összetartó csapattal. Akárhányszor visszagondolok az útra és erre a kis közösségre, mindig sok szép és emlékezetes dolog jut eszembe. Biztosan kijelenthetem, hogy ez az út egy életre szóló élmény volt számomra.

Szabó Dominik, 11.c

Nagyon hálás vagyok, hogy újra láthattam Erdélyt, hogy új barátokat szerezhettem és hogy újra előadhattuk a darabot. Eszméletlenül sok szép emléket szereztem, és egyaráan azóta is idézgetjük az út során elmondott poénokat.

Tamás Kinga, 11.c

Nagyon örülök, hogy részese lehettem ennek a kirándulásnak. A legnagyobb élmények a közös játékok voltak, ahol jobban meg tudtuk ismerni egymást. Ilyen volt például az esti tánc, a gyilkosos játék vagy a közös próbák. A két előadás is örök emlék marad, amelyeket az ott élő magyar gimnazistáknak adtunk elő. Jó érzés volt látni, hogy egy kis szórakozást tudunk nekik hozni a fárasztó hétköznapjaikba. Nagyon kedvesek voltak, jót tudtunk velük beszélgetni. Hálás vagyok a tanárnőeknek, akik mindig azon voltak, hogy a lehető legjobb legyen nekünk, és hogy ilyen jól megszervezték az egész kirándulást.

Lendvai András, 11.c

Eszméletlenül hálás vagyok, hogy elmehettem a csapattal Erdélybe kilencedikesként! Nagyon élveztem minden programot, kirándulást, színjátszós próbákat úgy is, hogy nem is szerepeltem a színdarabban. A közös zenéléseket, énekléseket, fellépéseket is. Az elején nagyon izgultam, hogy hogyan fogom magam érezni, de miután megismertem a csapatot, nagyon boldog voltam. Köszönöm az embereket, a tanárokat, akik fáradszónakul kísérték minket, és végül ezt az egész kirándulást!

Stróbl Réka, 9.c

Nagyon hálás vagyok, hogy ilyen sok, számomra érdekes és élménydús programot élhettem át, egy olyan társasággal, akikkel igazán jól éreztem magam, és akiket nagyon szeretek.

Virányi Nóra, 11.c

A legnagyobb élményeim a közös próbák voltak, ahol közelebb kerültünk egymáshoz, jobban megismerhettük egymást. Fontosnak tartottam megismerni, milyen érzés ismeretlen emberek előtt játszani. Pozitívan csalódtam, hiszen ez elősegítette a szerepbeli karakterem kiteljesedését. Hálával emlékszem vissza minden egyes pillanatra, mikor valaki kétségbeesett tekintettel nézett a tanárnőekre, mert elfelejtette a szöveget vagy valamit elhibázott és a tanárnőék a legnagyobb anyai szeretettel, jósággal segítettek segítették a kis botladozásainkat.

Lendvai Eszter, 11.c

Nekem a legnagyobb élmény maga Erdély volt, most jártam először ott és nagyon örülök, hogy ezzel a kis csapattal sikerült eljutnom. Csodálatos az egész vidék természeti és emberi szempontból is. Örülök, hogy új embereket ismertem meg a suliból, és hogy régebbi ismerősökkel is mélyült a barátságom. Emellett az is nagyon tetszett, ahogy a Tanárnők összeállították egy-egy emlékműhöz, síremlékhez, programhoz a dalokat és a verseket.

Farkas Ágnes, 12.a

A társaság volt a legjobb élmény, és szerintem az utazás is tökéletes volt.

Kerülő Sebestyén, 9.a

1.5. A résztvevők névsora

1.	Beck Hanna
2.	Csüri Fanni Noa

3.	Janzsó Anna
4.	Kerényi Réka
5.	Sommer Anna
6.	Rieder Bianka
7.	Zolnai Réka
8.	Farkas Ágnes
9.	Virányi Nóra
10.	Tamás Kinga
11.	Lendvai Eszter
12.	Széplaki Blanka
13.	Tomor Boglárka
14.	Király Anna
15.	Nagy Eszter
16.	Farkas Eszter
17.	Barta Nóra
18.	Brunner Mátyás
19.	Szipola Antal
20.	Parais Gergely
21.	Gulyás Martin
22.	Szabó Dominik
23.	Lendvai András
24.	Gyarmati Bálint
25.	Frantsik Ferenc
26.	Still Péter
27.	Major Benedek
28.	Rosner Bence
29.	Pethő Dániel
30.	Stróbl Réka
31.	Kerülő Sebestyén
32.	Lendvai Szabolcs
33.	Radics Éva tanár kísérő
34.	Ferenczy Noémi tanár kísérő, projektfelelős
35.	Ferenczy Sándor tanár kísérő
36.	Buszsofőr

A furcsa átmenet

Bizakodva néztünk a tavaszi második út elé, amikor az erdélyi gyerekek készültek visszaadni a látogatásunkat. Ezt azonban elseperte a Covid több hulláma. Már többször le akartuk mondani a második szakaszt, visszafizetni a megmaradt pályázati pénzt a Bethlen Gábor Alapkezelőnek, de azzal biztattak, hogy inkább várjuk ki a pandémia végét, mert rendelet fog születni a pályázatok sorsáról. Vártunk, vártunk... Egészen 2022 tavaszáig.

MÁSODIK SZAKASZ

2.1. Tétova újrakezdés, rögtönzések sora

A bizonytalanság mindvégig megmaradt, de 2022 áprilisában a projektvezető úgy döntött, hogy megpróbálja befejezni a programot a második ütem megszervezésével. Ekkor nagyon gyors szervezőmunkával sikerült az eredetileg tervezett 40 székely tanuló helyett 29 számára előkészíteni az utat. A csökkentett létszámnak oka is volt, gyorsan kellett a partnereinknek résztvevőket toborozni, és így sikerült. A közben elszabadult árak fenyegetése ellenére a szállás és étkezés mellett kitűnő programok is megvalósíthatóak voltak.

A programokban történtek változtatások az eredeti tervekhez képest, ennek két alapvető oka volt.

1. Nem az eredeti csapatok találkoztak, nem vegyes korosztályú, de leginkább 12. osztályos színjátszók és zenészek, hanem reál 9. osztályok.
2. A fogadó iskolában, a Ciszterci Szent István Gimnáziumban 2020-ban nagy léptékű építési munkálatok kezdődtek. Elbontották az iskola jelentős részét, a dísztermet is, és még nem adták át az új épületszárnyat. Így minden olyan program, ami egy előadás előkészítését vagy előadását érinti, ellehetetlenült. Ilyen volt a trianoni emlékműsor is. Az iskolai terek annyira beszűkültek, hogy a tanítás is akadozott emiatt 2020 és 2022 között.

Egy emberi nehézséggel is szembe kellett nézni, a projektvezető súlyos betegségen esett átt közvetlenül a projekt lezajlása előtti három hétben, sokszor a betegágyból kellett koordinálni. Nagy szükség volt így a segítőkész kollégák részvételére. Nekik is köszönhető, valamint a résztvevő fiataloknak, hogy a programok kifogástalanul sikerültek, zajlottak le.

2.2. A program

1. nap: Az este érkező vendég csoport fogadása a szálláshelyen.

2. nap: Reggel két csoportba osztva párhuzamos programok a belvárosban. Nagy Péter, a Vörösmarty Színház színésze bevitte a kulisszák mögé a fiatalokat, bemutatta nekik a városi színházat. Ezzel párhuzamosan városismereti játék a fogadó diákok szervezésében a belvárosban. Délben szendvicsebéd az iskola büféjében. Az énekkar és az iskola igazgatója fogadta a csoportot, majd a csoportok bemutatkoztak egymásnak vetítéssel egybekötve. Délután buszos ismerkedés Székesfehérvárral. Az Aranybulla emlékévkapcsán kibuszoltunk az Aranybulla emlékműhöz, meglátogattuk a Bory-várat, a Csitáry kutat és a Rózsaligetet. Este szabad program, vacsora a szálláson.

3. nap: Mivel mindkét osztályban sok a fiú, és focizni is szeretnek, sportdélelőttöt szerveztünk a Maroshegyi focipályán. Ezután a Sóstó élővilágával ismerkedtünk meg, majd irodalmi körút következett Kápolnásnyékre (Vörösmarty szülőháza) és Agárdra (Gárdonyi szülőháza).

4. nap: Budapesti kirándulás. A Nemzeti Galéria állandó kiállításának megtekintése tárlatvezetéssel, majd a Csodák Palotája.

5. nap: Délelőtt az Alba Innovár informatikai-robotikai fiataloknak szánt programja. Délután szabad program, majd este a Szentivánéji álom című darab megtekintése a Vörösmarty Színházban.

1. nap: Az este érkező vendég csoport fogadása a szálláshelyen.

2. nap: Reggel két csoportba osztva párhuzamos programok a belvárosban. Nagy Péter, a Vörösmarty Színház színésze bevitte a kulisszák mögé a fiatalokat, bemutatta nekik a városi színházat. Ezzel párhuzamosan városismereti játék a fogadó diákok szervezésében a belvárosban. Délben szendvicsebéd az iskola büfájében. Az énekkar és az iskola igazgatója fogadta a csoportot, majd a csoportok bemutakoztak egymásnak vetítéssel egybekötve. Délután buszos ismerkedés Székesfehérvárral. Az Aranybulla emlékévkapcsán kibuszoltunk az Aranybulla emlékműhöz, meglátogattuk a Bory-várat, a Csitáry kutat és a Rózsaligetet. Este szabad program, vacsora a szálláson.

3. nap: Mivel mindkét osztályban sok a fiú, és focizni is szeretnek, sportdélelőttöt szerveztünk a Maroshegyi focipályán. Ezután a Sóstó élővilágával ismerkedtünk meg, majd irodalmi körút következett Kápolnásnyékre (Vörösmarty szülőháza) és Agárdra (Gárdonyi szülőháza). A délutáni órákban még az Árpádok kora kiállítást is megtekintettük a székesfehérvári múzeumban.

4. nap: Budapesti kirándulás. A Nemzeti Galéria állandó kiállításának megtekintése tárlatvezetéssel, majd a Csodák Palotája.

5. nap: Délelőtt az Alba Innovár informatikai-robotikai fiataloknak szánt programja. Délután szabad program, majd este a Szentivánéji álom című darab megtekintése a Vörösmarty Színházban.

6. nap: Levezetés a Balatonon. A hatalmas kánikula ellenére a csoport jól bírta a rengeteg programot, de már jól esett a balatoni program. Megtekintettük az akarattyai magaspartot, majd a balatonfűzfői strand következett.

Egy táblázatos beosztás a sok közül, a programot folyamatosan a körülményekhez igazítottuk.

			Felelős, szervező	
Vasárnap, május 29.	Pákozd	érkezés, a szállás elfoglalása	Ferenczy Noémi	
Hétfő, május 30.				
délelőtt 9-11	Belváros Vörösmarty Színház	A Vörösmarty Színház nagy Péter színész mutatja meg Közben: Városismereti játék 1. Felvesszük az ebédet Bemutatkoznak az iskolák (vetítéssel)	Mészáros Julcsi	
12.00				

EBÉD	ISKOLAI BÜFÉ			1000
délután	Belváros Buszos városnézés, Aranybulla Bory-vár Igéző 18:00	Városismereti játék 2. színházi előadás Válás Veronában	Mészáros Julcsi Ferenczy Noémi	1000
Kedd, május 31.				
délelőtt 8.30	Maroshegyi focipálya	foci SPORTCUCCI, VÁLTÓPÓLÓ	Schmuck Peti	
		méta SPORTCUCCI, VÁLTÓPÓLÓ	Juhász-Duró Vince, cserkészek	
12.00	Árpádok kora			
EBÉD	ISKOLAI BÜFÉ			1000
délután	Kápolnásnyék, Agárd			
	Velence strand			1000
Szerda, június 1.	Budapest	a Nemzeti Galéria, meglátogatása, Nemzeti Színház egész napos program. Csodák Palotája	Ferenczy Noémi	800 8000 a foglalkozás 300 Ft 2600
EBÉD	Szállásadó			1000
Csütörtök, június 2.				
délelőtt	Alba Innovár		Ferenczy Noémi	250 4500 tv
EBÉD	SZÁLLÁSADÓ			1000
délután			Ferenczy Noémi	500/1500 2000 tv 300 Gorsium 500 4000 tv
	Színház			
Péntek, június 3.	Balaton	Egész napos Balaton-parti program strandolással egybekötve.	Ferenczy Noémi	600-900,

		FÜRDŐRUHA, STRANDRA VALÓK! Balatonakarattya magaspart Balatonfűzfő		
EBÉD				
Szombat, június 4.	Pákozd	Reggeli után hazautazás	Ferenczy Noémi	

És végül a székelykeresztúri tanulók és kísérőik névsora is álljon itt:

**PROIECT EDUCAȚIONAL INTERNAȚIONAL
„HATÁRTALANUL - FĂRĂ FRONTIERE”**

Liceul Teoretic „Orbán Balázs”, Cristuru Secuiesc
Ciszterci Szent István Gimnázium, Székesfehérvár

Perioada: 29.05.-04.06.2022

Tabel nominal cu participanții la excursie

Elevii:

Nr. crt.	Nume
1.	Antal Csaba-Alex
2.	Antal Tímea
3.	Biró-Bedő Kristóf
4.	Cozma György-Andrei
5.	Csutak Róbert
6.	Demeter Kincső
7.	Dénes Zalán-József
8.	Fodor Ervin
9.	Gyarmathy Roland
10.	Karsai Brigitta-Ilona
11.	Komporály Tamás
12.	Kovács Tamás
13.	László Bence-Zsolt
14.	Lőrentz Huba
15.	Lőrinczi Lóránt
16.	Orbán Lehel
17.	Palencsar Mihály-Zsolt
18.	Pavlokin Klára
19.	Popovics Erik-Vince
20.	Simófi Kinga
21.	Veres Tamás-Patrik
22.	Zsidó Tímea
23.	Balázs Kriszta

24.	Bán Nóra
25.	Csatáry Árpád Balázs
26.	Ferenti Adrienn Izabella
27.	Magyari Andrea
28.	Somodi Anita Sharon
29.	Vass Laura Loretta

Profesori însoțitori:

Nagy Lajos

Sándor-Györgydeák Levente

Takács Mihály

Total: 32 persoane

Köszönjük az együtt töltött időt, az élményeket! Reméljük, lesz folytatása.

Ferenczy Noémi
projektkoordinátor